

Відтак, дослідження показало існування об'єктивної необхідності якнайшвидшого запровадження обов'язкової накопичувальної компоненти пенсійної системи. Проте, за умови відкладення з вирішенням зазначених вище перешкод (насамперед тінізації, високих темпів інфляції та неповної сформованості фондового ринку тощо) реформа не тільки не призведе до бажаного соціально-економічного ефекту, а навпаки – може спровокувати виникнення нових кризових явищ у суспільстві.

Література

1. Дефіцит бюджету ПФУ в 2011 р. склав 30,1 млрд грн. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/defitsit-byudzheta-pf-v-2011-g-sostavil-30-1-mlrd-grn-19032012140700>.
2. Дефіцит Пенсійного фонду в 2012 р. перевищив 11 млрд грн. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ua.creditdeposit.com.ua/topnovosti/Defitsit-Pensionnogo-fonda-v-2012-godu-previsil-11-mlrd-grn>.
3. Інформація про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2009-2012 роки. По роках [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/category?dateFrom=13.05.2008&dateTo=20.05.2013&cat_id=94750&page=0.
4. Накопительная пенсионная система Чили провалилась. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.prostobank.ua/finansovyy_gid/pensiya/novosti/nakopitel'naya_pensionnaya_sistema_chili_provalilas.
5. Коваль О. Щодо ризиків та загроз запровадженню обов'язкової накопичувальної пенсійної системи : аналітична записка / О. Коваль. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/articles/729/>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про бюджет Пенсійного фонду України на 2013 рік" від 11 лютого 2013 р. № 101// [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/101-2013-%D0%BF>.
7. Хольцман Р. Обеспеченная старость в XXI веке / Хольцман Р., Хинц Р. // Пенсионные системы и реформы в международной перспективе. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.siteresources.worldbank.org/INTPENSIONS/Resources/Old_Age_Income_Support_Intro_Rus.pdf.

Зеленко В.А., Гупало О.Г. Введение обязательной накопительной пенсионной системы: анализ преимуществ и новых угроз

Исследована проблема внедрения обязательной накопительной пенсионной системы. Проанализированы основные причины проведения пенсионной реформы в Украине и осуществлена оценка негативного влияния ряда факторов на эти процессы. На основе проведенного исследования обоснована необходимость внедрения II уровня пенсионной системы, поданы соответствующие выводы и рекомендации по предотвращению потенциальных угроз реформирования.

Ключевые слова: Пенсионный фонд Украины, солидарная на накопительная составляющие системы общеобязательного государственного пенсионного страхования, пенсионные взносы, инвестиционный доход, Накопительный фонд, негосударственные пенсионные фонды, плательщиков пенсионных взносов и получатели пенсионных выплат.

Zelenko V.A., Gupalo O.H. The introduction of mandatory funded pension system: analysis of advantages and new threats

Annotation. In this article the authors examines the problem of the introduction of mandatory funded pension system. The basic reason for pension reform in Ukraine. Assesses the impact of factors on these processes. Based on the research substantiates the need for the introduction of the second pillar, made appropriate conclusions and generalizations presented recommendations to avoid potential threats reform.

Keywords: Pension Fund of Ukraine, PAYG component, the storage component, pension contributions, investment income, savings fund, pension funds, contributors and recipients of pensions.

УДК 657:658.84:004.738

Ст. викл. І.Б. Плотніченко –
НУ "Львівська політехніка"

"ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ" ТА "ЕЛЕКТРОННА ТОРГІВЛЯ": НОРМАТИВНИЙ ТА ЕКСПЕРТНИЙ ПОГЛЯДИ

Досліджено сутність понять "електронна комерція" та "електронна торгівля", оцінено понятійно-термінологічні відмінності тлумачення цих категорій та запропоновано власний підхід. Систематизовано міжнародні та національні нормативні визначення термінів "електронна комерція" і "електронна торгівля". Узагальнено наукові погляди щодо змісту "електронної комерції" в розрізі сфер застосування операцій, що відносяться до цього поняття, та використовуваних засобів зв'язку.

Ключові слова: комерція, торгівля, електронна комерція, електронна торгівля, Інтернет, комп'ютерні мережі, інформаційно-комунікаційні засоби і технології.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних засобів і технологій поширення набуває новий для України вид комерційної діяльності – електронна комерція. Однак, незважаючи на широке використання терміну "електронна комерція", він не має загальноприйнятого визначення. Різні міжнародні інститути вміщують у це поняття свою сутність. Деякі експерти використовують дуже узагальнені дефініції, оскільки їх увага здебільшого приділяється електронній комерції як бізнес-моделі. Урядові органи загалом підкреслюють вплив електронної комерції на всі аспекти економічної діяльності, але переважно застосовують спеціалізовані терміни для вирішення конкретних питань, таких як оподаткування або права інтелектуальної власності. Зарубіжні статистичні органи, зазвичай, надають більш точні формулювання, що фокусуються на угодах, де товари чи послуги обмінюються між двома сторонами. Навіть для статистичних цілей, тлумачення змінюються залежно від мети вимірювання та у випадках приватних консалтингових фірм залежно від особливих потреб клієнтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття "електронна комерція" та "електронна торгівля" розглянуто в працях багатьох українських та зарубіжних науковців, зокрема: Л.Д. Тимченка [23], В.В. Апопії, С.І. Рудницького [21], А.С. Крутової [24], А.Ю. Берка [20], М.В. Макарової [22], Л.В. Горшкової [19], Л.А. Радкевич [25] та інших. Однак досі продовжують тривати дискусії над понятійним апаратом та змістом електронної комерційної діяльності, що підтверджує актуальність цього дослідження.

Постановка цілей. Метою цієї роботи є розкрити сутність понять "електронна комерція" та "електронна торгівля" на основі аналізу вітчизняних та зарубіжних праць з метою розробки власного підходу.

Виклад основного матеріалу. Дослідженнями в галузі новітніх інформаційних технологій, телекомунікацій, зокрема Інтернету, та їх впливу на комерційну діяльність займаються багато міжнародних аналітичних компаній. У табл. 1 зазначено відмінності у визначеннях "електронної комерції", що надають експерти провідних міжнародних організацій.

Табл. 1. Визначення поняття "електронна комерція" експертами провідних міжнародних організацій¹

Міжнародні організації	Визначення
1	2
Українсько – Європейський консультативний центр з питань політики і права (UEPLAC) (Ukrainian – European Policy and Legal Advice Centre) – проект технічної допомоги ЄС, загальне завдання якого полягає у підтримці процесу виконання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС, Плану дій "Україна – Європейський Союз", а також впровадженні нового практичного інструменту	- "будь-який вид угод, при яких взаємодія сторін здійснюється електронним способом замість фізичного обміну або безпосереднього контакту"
Міжнародна податкова асоціація (IFA) (International Fiscal Association) – єдина неурядова, негалузева міжнародна організація, що займається питаннями міжнародного оподаткування	- комерційні операції, при яких замовлення розміщується в електронній формі та товари або послуги доставляються у матеріальній або електронній ("цифровій") формі. Ці трансакції можуть здійснюватися у відкритій мережі, що використовує неprivatні протоколи (наприклад Інтернет), або у приватній мережі (наприклад Інтранет або Екстранет).
Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) (Organization for Economic Cooperation and Development) – міжнародна економічна організація розвинених країн, що визнають принципи демократії і вільної ринкової економіки	- продаж або купівля товарів і послуг, проведені за допомогою комп'ютерних мереж (Інтернет); включає в себе ЕОД – електронний обмін даними; виключає Intranet операції
Gartner Group (Gartner, Inc) – провідна світова дослідницька і консалтингова компанія у сфері інформаційних технологій	- процес продажу товарів і послуг, що завершується через Інтернет; включає в себе Інтернет ЕОД, електронні ринки, і Екстранет, але виключає діяльність по власній мережі
Forrester Research, Inc. – незалежна аналітична компанія, яка займається дослідженнями ринку інформаційних технологій. Компанія також надає своїм клієнтам інформацію про те, який вплив ці технології здійснюють на бізнес та їх споживачів (США, Канада та Європа)	- торгівля товарами і послугами, остаточне замовлення на які розміщується через Інтернет; виключає ЕОД
International Data Corporation – міжнародна компанія, постачальник маркетингових досліджень, консультативних послуг, організатор конференцій в галузі інформаційних технологій, телекомунікацій і споживчої електроніки	- процес, при якому замовлення розміщується або приймається через Інтернет, внаслідок чого виникають зобов'язання передати грошові кошти в обмін на товари і послуги; виключає ЕОД трансакції, які не використовують шлюзу ВЕБ – інтерфейсу
eMarketer – незалежна дослідницька компанія (заснована в США), яка фокусується на наданні ідей та оцінюванні цифрових тенденцій, пов'язаних з маркетингом, засобами масової інформації та комерції	- Інтернет-операції, при яких покупець проводить замовлення на поставку, або трансакційний контракт через Інтернет; включає в себе тільки ВЕБ – інтерфейс ЕОД
U.S. Census Bureau – головне агентство Американської Федеральної Статистичної Системи, відповідальної за створення даних про американських людей та економіку	- будь-яка грошова операція, здійснена через комп'ютерно-опосередковану мережу, що передбачає передачу прав власності або прав на використання товарів та послуг; включає в себе Інтернет, Інтранет, Екстранет, і ЕОД трансакції
Jupiter Media Metrix – провідна дослідницька і консультативна фірма, що повідомляє про вплив Інтернету та нових технологій на комерцію та маркетинг	- будь-яка угода, при якій умови або більшість умов погоджені в режимі "он-лайн".

¹Джерело: сформовано автором на основі [1-3]

Така різноманітність поглядів щодо категорій електронної комерційної діяльності спричинена передусім відсутністю єдиного, задекларованого у законодавчо-нормативних документах, визначення понять "електронна комерція" та "електронна торгівля" як на міжнародному, так і на національному рівнях (табл. 2).

Табл. 2. Визначення понять "електронна комерція" та "електронна торгівля" у нормативних документах²

Законодавчо-нормативний документ	Визначення
1	2
Міжнародний рівень	
Типовий закон Комісії Організації об'єднаних націй з міжнародного торгового права (UNCITRAL) про електронну комерцію (1996 р.) [4]	Електронна комерція – правочини через мережі електров'язку, включаючи (але не обмежуючись ними): будь-які торгові правочини на поставку або обмін товарами чи послугами, дис-триб'юторські правочини, комерційне представництво та агентські відносини, факторинг, лізинг, будівництво промислових об'єктів, консалтинг, інжиніринг, ліцензійні правочини, інвестування, фінансування, банківські послуги, страхування, правочини про експлуатацію або концесії, договірне оформлення спільних підприємств та інших форм промислового та ділового співробітництва, правочини на перевезення товарів та пасажирів повітряним, морським, залізничним або автомобільним транспортом. Сферою застосування електронної комерції є всі відносини комерційного характеру
"Програма роботи Світової організації торгівлі в області електронної комерції", прийнята Генеральною Асамблеєю СОТ 15 вересня 1998 року [5]	Електронна комерція – виробництво, розподіл, маркетинг, продаж чи поставка товарів і послуг з допомогою електронних засобів
Коміоніке Європейської Комісії від 18 квітня 1997 року "Європейська ініціатива в секторі електронної комерції" [6]	Електронна комерція – ґрунтується на електронній обробці та передачі даних, охоплює різноманітні види діяльності, зокрема електронну торгівлю товарами та послугами, "он-лайн" доставку цифрового змісту, перекази електронних коштів, електронну торгівлю акціями, публічні доставки
Модельний закон СНД щодо електронної торгівлі від 25.11.2008 р. [7]	Електронна торгівля – торгівля, що здійснюється з використанням інформаційних систем, інформаційно-комунікаційної мережі та електронних процедур
Угода про співробітництво держав – учасниць СНД у створенні, використанні та розвитку міждержавної мережі інформаційно-маркетингових центрів для просування товарів і послуг на національні ринки (ст.2) від 21 травня 2010 року [8]	Електронна торгівля – торгівля, що здійснюється з використанням інформаційних систем, інформаційно-комунікаційної мережі та регламентів електронної взаємодії
Національний рівень	
Зарубіжний підхід	
Уніфікований закон про електронні трансакції США 1999 р., прийнятий 47 Штатами (Uniform Electronic Transactions Act 1999 (UETA)) [9]	Електронна комерція означає, звичайно, ділові відносини особи з іншими особами з використанням комп'ютерів та телефонних ліній або кабельного телебачення. Інтернет є великим ринком для такого роду операцій

Федеральний закон Російської Федерації "Про електронну торгівлю" [10]	Електронна торгівля – укладання шляхом обміну електронними документами таких угод, передбачених ЦК РФ (але не обмежуючись ними): купівля-продаж, поставка, надання послуг, перевезення, позика і кредит, фінансування під поступку грошової вимоги, банківський вклад, банківський рахунок, розрахунки, зберігання, страхування, доручення, комісія, агентство, довірче управління майном, комерційна концесія, просте товариство, публічна обіцянка винагороди, публічний конкурс, а також придбання і здійснення з використанням електронних засобів інших прав і обов'язків у сфері підприємницької діяльності
Закон Республіки Узбекистан "Про електронну комерцію" від 29.04.2004 р. № 613- II [11]	Електронна комерція – підприємницька діяльність щодо продажу товарів, виконання робіт та надання послуг, здійснювана з використанням інформаційних систем
Вітчизняний підхід	
Постанова Правління НБУ від 30.04.2010 р. № 223 "Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів" (із змінами) [12]	Система електронної торгівлі (комерції) – сукупність правил, процедур і програмно-технічних засобів, використання яких дає змогу споживачу здійснити віддалений доступ до преїскурантів торговців, виконати замовлення на поставку та оплату замовлених товарів (послуг)
Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) [13]	Роздрібна торгівля за допомогою ... мережі Інтернет – це діяльність із роздрібною торгівлю, де покупець здійснює свій вибір, засновуючись на ... інформації ВЕБ – сайтів ... та здійснює замовлення ... через мережу Інтернет (зазвичай за допомогою спеціальних засобів, розміщених на ВЕБ – сайті). Товар, який купується, може бути або безпосередньо завантажений з Інтернет-сайту, або доставлений покупцеві
Роз'яснення щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-ІКТ "Використання інформаційно-комунікаційних технологій та електронної торгівлі на підприємствах у 2010 році" [14]	Електронна торгівля – операції, здійснювані через мережі на основі протоколів Інтернет та через інші комп'ютерні мережі. Через такі мережі здійснюється замовлення товарів та послуг, але платежі та остаточна доставка товарів або послуг може здійснюватись як в режимі он-лайн, так і незалежно від мережі (off-line). Отримання замовлень за телефоном, факсом або персонально написаною електронною поштою не вважається електронною торгівлею
Проект Закону України "Про електронну торгівлю (комерцію)" від 16.03.2010 р. № 6086-2 [15]	Електронна торгівля (комерція) – передбачені законодавством дії і операції під час оформлення та здійснення правочинів із продажу / постачання товарів, виконання робіт, надання послуг та / або здійснення інших дій, спрямованих на отримання прибутку, які виконуються у дистанційний спосіб із застосуванням електронних засобів і технологій в інформаційно-телекомунікаційних системах і мережах загального користування. Зокрема до товарів, робіт і послуг відносяться такі товари, роботи і послуги, які існують виключно в електронному вигляді
Проект Закону України "Про електронну комерцію" від 04.05.2011 (реєстр. № 266) [16]	Електронна комерція – здійснення сторонами правочину дій під час укладання та/або виконання правочину із постачання електронних товарів, та/або продажу/постачання товарів, виконання робіт, надання послуг та/або здійснення інших дій, спрямованих на отримання прибутку, з використанням електронних повідомлень, якщо внаслідок таких дій у стороні виникають зобов'язання майнового характеру. Цей Закон регулює відносини, що виникають за умови дистанційного укладання правочинів... із застосуванням інформаційно-комунікаційних засобів і технологій, що утворюють сферу електронної комерції

² Джерело: сформував автор за результатами проведеного дослідження.

Зауважимо, що в Україні поки не прийнятий законодавчий акт, що чітко б регулював відносини у сфері електронної комерції, зокрема електронної торгівлі. Проведені дослідження свідчать, що більшість вчених-економістів, юристів та практиків доходять висновку про необхідність та доцільність ухвалення Закону України "Про електронну комерцію" з метою системного регулювання цієї сфери діяльності. Підґрунтя для ухвалення цього Закону повинні слугувати міжнародні нормативно – правові документи, зокрема Типовий закон ЮН-СІТРАЛ "Про електронну комерцію", Директива ЄС "Про електронну комерцію", Рішення Комісії ЄС, "Програма роботи СОР в області електронної комерції" тощо.

Щодо вітчизняних наукових розробок необхідно зазначити, що серед вчених також досі не склалось єдиного розуміння сутності електронної комерції та її складових. На основі проведеного аналізу напрацьовань вітчизняних та зарубіжних вчених встановлено, що існуючі визначення "електронної комерції" відрізняються за своїми масштабами та варіюються залежно від сфер застосування (типу) операцій, що відносяться до цього поняття, та засобів зв'язку (мереж), за допомогою яких проводяться ці трансакції.

Узагальнюючи наукові погляди щодо змісту електронної комерції, можна зробити висновок, що електронну комерцію в юридичній та економічній літературі розглядають у відповідних аспектах (табл. 3).

Табл. 3. Узагальнення наукових поглядів щодо змісту "електронної комерції"³

Основні групи узагальнених точок зору		Автори
залежно від сфер застосування (типу) операцій	- як сукупність правочинів	Н. Солов'яненко, А. Шамраєв, С.А. Чеховська, Л.В. Горшкова, ін.
	- як продаж – купівля, обмін товарів / послуг / інформації	А.М. Грехов, А. Оперкент, П.Ф. Авдєєв, Л.А. Радкевич, І.А. Луговська, О.В. Кужилова, М.М. Матвієнко, В.Л. Плєскач, Е.Г. Затонницька, Л. Новомлинський, ін.
	- як форма підприємницької (господарської) діяльності	М.М. Дутов, А.А. Тедєєв, С.А. Чеховська, В.Б. Смєлік, Л.Д. Тимченко, ін.
	- як будь-яка форма бізнес-процесів	Б. Скородумов, В.В. Царєв, А.А. Кантарович, ін.
	- як мережева модель бізнесу	А.Ю. Берко, В.А. Висоцька, В.В. Пасічник, ін.
залежно від використовуваних засобів зв'язку (мереж)	- як різновид бізнес-активності	М.В. Макарова, ін.
	- виключно Інтернет	А.М. Грехов, А.А. Тедєєв, І.Т. Балабанов, В.В. Царєв, А.А. Кантарович, С.А. Чеховська, ін.
	- комп'ютерні мережі, зокрема Інтернет	Л. Новомлинський, А.Ю. Берко, В.А. Висоцька, В.В. Пасічник, П.Ф. Авдєєв, М.В. Макарова, ін.
	- засоби телекомунікації, зокрема Інтернет	Л.В. Горшкова, В.Б. Смєлік, Л.Д. Тимченко, П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, ін.
	- електронні засоби комунікації (інформаційно-комунікаційні технології)	А. Оперкент, В.Л. Плєскач, Е.Г. Затонницька, ін.
	- електронним способом (у комп'ютерній формі)	Н. Солов'яненко, А. Шамраєв, Б. Скородумов, ін.

³ Джерело: сформував автор за результатами проведеного дослідження.

Систематизація наукових поглядів демонструє розбіжності в розумінні сутності електронної комерції. Деякі автори, доходячи спільної думки стосовно типу операцій, що вміщуються в це поняття, не мають єдності щодо того, за допомогою яких засобів зв'язку (мереж) відбуваються ці операції. Так, за формулюванням А.М. Грехова електронна комерція – це поняття, що описує процес купівлі, продажу або обміну виробів, послуг та інформації за допомогою глобальної комп'ютерної мережі Інтернет [17, с. 6]. Надаючи подібне визначення П.Ф. Авдєєв стверджує, що поняття "електронна комерція" ширше, ніж "комерція в Інтернет", оскільки до нього входять усі види електронної комерційної діяльності, та може містити замовлення, оплату та доставку товарів/послуг/інформації [18]. На думку Л.В. Горшкової, "електронна комерція" включає "Інтернет-комерцію" як вид і, на відміну від останньої, передбачає використання й інших засобів зв'язку, таких як телекс, телефон тощо [19]. Усупереч цьому, в нормативних документах України [14] вказується, що отримання замовлень за телефоном, факсом або персонально написаною електронною поштою не вважається електронною торгівлею.

Дещо іншу думку висловлюють А.Ю. Берко, В.А. Висоцька та В.В. Пасічник [20, с. 46], які зазначають, що при електронній комерції застосовуються мережі: Інтернет, корпоративні та комерційні. Відповідно, на основі джерела [21], вчені виділяють такі типи системи електронної комерції: Intranet – комерція, Internet – комерція, Extranet – комерція [20, с. 52].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи викладене вище, доцільно вважаємо визначити електронну торгівлю як різновид економічної діяльності, що передбачає купівлю – продаж товарів матеріального та інформаційного походження, а також надання пов'язаних із цим послуг, що здійснюються за допомогою мережі Інтернет та інших комп'ютерних мереж. При цьому електронна торгівля є елементом електронної комерції, яка охоплює торгівлі, фінансові, іншого роду операції та пов'язані з цим бізнес-процеси, що здійснюються за допомогою мережі Інтернет та інших комп'ютерних мереж, з метою одержання прибутку.

Перспективами наших подальших досліджень є вивчення особливостей фінансово-господарських операцій у сфері електронної торгівлі та їх впливу на систему бухгалтерського обліку.

Література

1. European Union's Tacis Programme. Ukrainian – European Policy and Legal Advice Centre. Група економічного та фінансового законодавства. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ueplac.kiev.ua>
2. The International Fiscal Association. Sprague, Gary D. and Michael P. Boyle. "General Report of the international Seminar on Taxation of Income Derived from Electronic Commerce", held at San Francisco, USA. IFA (2001), Proceedings of the Seminar, Kluwer. The Netherlands. – P. 23-24.
3. United States General Accounting Office. Report to the Ranking Senate Minority Member of the Joint Economic Committee. March 2002, International electronic commerce Page 82. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.gao.gov/new.items/d02404.pdf>
4. UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce Guide to Enactment 1996 with additional article 5 bis as adopted in 1998. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.uncitral.org/.../05-89450_Ebook.pdf

5. "Програма роботи Світової організації торгівлі в області електронної комерції", від 15.09.1998 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.wto.org/english/tratop_e/ecom_e/ecom_e.htm
6. Commission communication of 18 April 1997: A European Initiative in the sector of Electronic Commerce COM (97) 157 final.
7. Модельний закон СНД щодо електронної торгівлі від 25.11.2008 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/997_k75
8. Угода про співробітництво держав – учасниць СНД у створенні, використанні та розвитку міждержавної мережі інформаційно-маркетингових центрів для просування товарів і послуг на національні ринки від 21.05.2010 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.29.272.0>
9. Uniform Electronic Transactions Act 1999 (UETA). [Електронний ресурс]. – Доступний з [http://www.uniformlaws.org/ActSummary.aspx?title=Electronic Transactions Act](http://www.uniformlaws.org/ActSummary.aspx?title=Electronic%20Transactions%20Act)
10. Федеральный закон "Об электронной торговле" РФ. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.e-commerce.ru/biz_tech/implementation/legal/fz_etradng.html#l
11. Закон Республики Узбекистан "Об электронной коммерции" от 29.04.2004 г. № 613- II. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.parliament.gov.uz/ru/law/2004/3014/>
12. Постанова Правління НБУ від 30.04.2010 N 223 "Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0474-10>
13. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.kodeksy.com.ua/buh/kved/g/47/9.htm>
14. Роз'яснення щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1-ІКТ "Використання інформаційно-комунікаційних технологій та електронної торгівлі на підприємствах у 2010 році". [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ukrstat.gov.ua/albom/albom2013/zv_inf1_ikt_13.doc
15. Проект Закону України "Про електронну торгівлю (комерцію)" від 16.03.2010 р. № 6086-2. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=37299
16. Проект Закону України "Про електронну комерцію" від 04.05.2011 (реєстр. № 266). [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=37033
17. Грехов А.М. Е-комерція : навч. посіб. / А.М. Грехов. – К. : Вид-по Європ. ун-ту, 2006. – 214 с.
18. Авдеев П.Ф. Философия информационной цивилизации / П.Ф. Авдеев. – М. : ВЛАДОС, 1994. – 184 с.
19. Горшкова Л.В. Правовые проблемы регулирования частноправовых отношений международного характера в сети Интернет : автореф. дисс. на соискание учен. степени к. ю. н. : 12.00.03 / Министерство образования Российской Федерации. Московская государственная юридическая академия. – М., 2005. – 30 с.
20. Берко А.Ю. та ін. Системи електронної контент-комерції : монографія / А.Ю. Берко, В.А. Висоцька, В.В. Пасічник. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2009. – 612 с.
21. Апопій В.В. Організація торгівлі : підручник / В.В. Апопій, І.П. Міщук, В.М. Ребицький та ін.; за ред В.В. Апопії – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 616 с.
22. Макарова М.В. Тенденції розвитку цифрової економіки : монографія / М.В. Макарова. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2004. – 236 с.
23. Тимченко Л.Д. Правове регулювання електронної комерції: монографія / Л.Д. Тимченко, П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул та ін. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Л.Д. Тимченка. – Ірпінь : НУ ДПСУ України, 2008. – 236 с.
24. Крутова А.С. Облік в системі електронної комерції : монографія / А.С. Крутова. – Харків : Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі, 2010. – 396 с.
25. Радкевич Л.А. Стратегія розвитку Інтернет – торгівлі торгової мережі на ринку ІТ-техніки: монографія / Л.А. Радкевич, І.А. Луговська, О.В. Кужилева, М.М. Матвієнко / за заг. ред. О.М. Азарян. – Донецьк : Донец. Нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, 2010. – 248 с.

Плотниченко І.Б. "Електронная коммерция" и "электронная торговля": нормативный и экспертный взгляды

Исследована сущность понятий "электронная коммерция" и "электронная торговля", оценено понятийно-терминологические различия толкование этих категорий и предложен собственный подход. Систематизированы международные и национальные нормативные определения терминов "электронная коммерция" и "электронная торговля". Обобщены научные взгляды относительно содержания "электронной коммерции" в разрезе сфер применения операций, относящихся к этому понятию, и используемых средств связи.

Ключевые слова: коммерция, торговля, электронная коммерция, электронная торговля, Интернет, компьютерные сети, информационно-коммуникационные средства и технологии.

Plotnichenko I.B. "Electronic commerce" and "electronic trade": normative and expert opinions

The article investigated the essence of the concepts of "electronic commerce" and "electronic trade", evaluated conceptual and terminological differences in the interpretation of these categories and proposed own approach. Systematized international and national normative definitions of the terms "electronic commerce" and "electronic trade". Generalized scientific views on the content of "electronic commerce" in the context of applications of operations related to this concept, and the means of communication.

Keywords: commerce, trade, electronic commerce, electronic trade, Internet, computer networks, information and communication tools and technologies.

УДК 338.72

*Докторант В.А. Чемерис¹, канд. екон. наук –
Институт регіональних досліджень НАН України, м. Львів*

ПРОГРАМНО-ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ РЕГІОНУ

Проведено всебічний аналіз впливу проектів розвитку сільських територій на підвищення конкурентоспроможності регіону. Системне управління розвитком сільських територій на регіональному рівні потребує обґрунтованості програмно-проектного механізму для оцінки ступеня досягнення цільових показників. Визначено вплив міжнародних програм розвитку на реалізацію потенціалу місцевих громад на прикладі Львівської області.

Ключові слова: розвиток, сільська територія, мікропроект, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Існуючі в Україні економічні проблеми накопичувалися, починаючи з 1990-х років, коли неправильні, а іноді відверто популістського характеру рішення поступово руйнували економічний, а також і аграрно-виробничий потенціал національного господарства. Проте закладений ще радянською системою управління запас інфраструктурної міцності сільських територій України, створений в територіальній єдності виробничо-господарського та інфраструктурного комплексів поступово почав занепадати. Починаючи з 1995 р., в умовах економічної кризи лише посилювалися негативні демографічні тенденції в сільській місцевості та еміграційні процеси, які не вдалося подолати і до сьогодні. Однак процес ревіталізації сільських територій об'єктивно критично необхідний, оскільки в умовах світової конкуренції за ресурси завжди діє правило, що якщо титульна нація не освоєє власні ресурси сільських територій, то за неї це роблять сусідні країни.

¹ Наук. керівник: проф. С.В. Васильчак, д-р екон. наук – Львівський ДУВС

У щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради в 2013 р. одним із шести пріоритетів розвитку аграрного сектору визначено підтримку сталого розвитку сільських територій, створення сприятливих умов для життєдіяльності та підвищення добробуту населення на основі максимально ефективного використання існуючого природно-ресурсного потенціалу територій [1, с. 62]. У цьому стратегічному документі зокрема запропоновано розробити та впровадити Концепцію сталого розвитку сільських територій, спрямовану на заходи з загального підвищення конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні, методичні та практичні питання розвитку сільських територій у сучасних економічних умовах розглянуто у дослідженнях В.В. Борщевського, О.І. Павлова, Ю.Е. Губені, С.В. Васильчак, П.М. Музики, І.Г. Костирка, О.М. Могильного та інших.

Досліджуючи проблематику розвитку сільських територій, О.І. Павлов зазначає, що такий складний та гетерогенний за своєю структурною будовою об'єкт, як сільські території може динамічно розвиватися лише на засадах комплексності, якій відповідає саме консолідована державна політика, яка виходить із наявних диспропорцій між сільською та міською територіальними підсистемами суспільства [2, с. 22].

Водночас, як зазначають автори дослідження [3], концентрація великих зусиль більшості суспільства на мізерних проблемах, інформаційному галасі, відволіканні уваги на псевдоподії, забезпечує кон'юнктурні переваги володарювання і господарювання вузьким верствам суспільства [3, с. 9] та закріплення існуючих форм прийнятності механізмів прийняття рішень.

Мета дослідження полягає у визначенні ефективності реалізації проектів розвитку сільських територій на регіональному рівні через програмно-проектний підхід прийняття стратегічних інвестиційно-інноваційних рішень.

Виклад основного матеріалу. Концепція регіонального деволюціоналізму, як зазначає І. Валлерстайн, та імпортозамінна індустріалізація, поширена зі середини 1980-х років, внаслідок бюрократичного впливу почала асоціюватися з корупційним протекціонізмом. Проте в сучасних умовах існуючі політичні інститути розвинених країн вже не здатні гарантувати власникам можливість надалі акумулювати капітали і стримувати через існуючі політичні інститути небажання нижчих верств населення обслуговувати подальший нерівномірний розподіл доходів [4, с. 5]. При цьому існує необхідність закладення основ нової системи, яка буде відносно демократичною і відносно егалітарною для стимулювання місцевого економічного розвитку.

Укладачі збірника [5] під місцевим економічним розвитком розуміють діяльність з метою формування економічного потенціалу населення місцевості для покращення економічного добробуту і підвищення рівня життя населення [5, с. 90]. У цьому процесі державні, приватні та громадські організації діють разом для створення кращих умов економічної діяльності, створення додаткової кількості робочих місць або орієнтовані прямо чи опосередковано на розвиток людського капіталу.

Створений у 2012 р. за рішенням Кабінету Міністрів України Державний фонд регіонального розвитку орієнтований на реалізацію проектів та інвести-